

בג"ץ 4597/14
קבוע: 30.6.14

בית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

עוואדה ואח'

על ידי ב"כ עוה"ד סיגי בן ארי ואח'
מהמוקד להגנת פרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טלפון: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

נ ג ז

המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466715; פקס: 02-6467011

המשיב

תגובה מטעם המשיב

1. בהתאם להחלטת כב' השופט סולברג מתכבד המשיב להגיש תגובתו לעתירה זו.
2. עניינה של העתירה בהחלטת המשיב מכוח סמכותו לפי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן: "תקנות ההגנה" ו"תקנה 119"), לצוות לצרכי הרתעה על החרמה והריסה של חלק ממבנה המצוי בכפר אידנא, קרי, הדירה שבה התגורר המחבל זיאד חסאן חליל עואד (להלן: "המחבל" ו"הדירה"), שביצע ביום 14.4.14 פיגוע ירי לעבר רכבים שנסעו על כביש 35, בסמוך למחסום תרקומיא. מהירי נהרג נצי"מ ברוך מזרחי ז"ל ונפצעו אשתו וילד נוסף אשר היה ברכב אחר.
3. המשיב יטען כי דין העתירה להידחות, בהעדר עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד. המשיב יטען, כי על רקע ההתדרדרות במצב הביטחוני, שהגיעה לשיאה בחטיפתם של 3 בני נוער ישראלים לפני כשבועיים וחצי, הריסת הדירה בה התגורר המחבל חיונית כדי להרתיע מפגעים נוספים מלבצע פיגועים חמורים נוספים. כפי שיובהר להלן, רובן ככולן של הטענות העקרוניות שמעלים העותרים אינן חדשות, והן נדונו ונדחו במסגרת פסקי דין רבים שניתנו על-ידי בית המשפט הנכבד. בנסיבות אלה, המשיב יטען כי אין כל עילה או הצדקה להידרש במסגרת העתירה הנוכחית פעם נוספת לטענות אלה.
כפי שיפורט להלן.
4. בשים לב להחמרה במצב הביטחוני, ובכלל זה הפיגוע החמור עד מאד נשוא עתירה זו וחטיפת שלושת בני הנוער שהיו בדרכם מבית ספרם לביתם לפני כשבועיים וחצי; מכיוון שיש חשיבות עליונה בהרתעתם של מפגעים פוטנציאליים נוספים; ומכיוון שלדעתו של המשיב הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 נגד דירתו של המחבל אכן תתרום בצורה משמעותית להרתעת מפגעים נוספים - המשיב יבקש מבית המשפט הנכבד להכריע בעתירה זו בהקדם האפשרי.

עיקרי העובדות הצריכות לעניין

ההחמרה במצב הביטחוני באזור

5. בגזרת יהודה ושומרון (להלן: "האזור" או "איו"ש") ניכרת בשנתיים האחרונות מגמה מתמשכת של התדרדרות ביציבות הביטחונית, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בעליה במספר הפיגועים הכללי (לרבות בכמות הפיגועים החמורים), בפיגועי הטרור העממי וכן במספר הנפגעים הישראלים.
6. מגמה זו משתקפת היטב בנתוני הטרור שהצטברו החל מתחילת שנת 2013 ועד לאמצע חודש יוני 2014. כך, בשנת 2013 נרשמו 1,414 פיגועים בשטחי איו"ש, ובשנת 2014, עד כה, נרשמו למעלה מ-500 פיגועים. כמו כן, במהלך תקופה זו נרשמה קפיצה חריגה במספר ההרוגים הישראלים כתוצאה מפיגועי טרור שיצאו מאיו"ש (שישה הרוגים ישראלים בתקופה זו, לעומת אפס הרוגים ישראלים בכל שנת 2012).
7. זאת ועוד, מאז תחילת שנת 2014 - ובדגש על שלושת החודשים האחרונים - ניכרת עלייה תלולה בפיגועים שבוצעו במתווים חמורים, בהם נהרגו אזרחים ישראלים או שנעשה בהם שימוש בנשק חם, וכן בניסיונות לבצע פיגועים חמורים - נדגיש, כגון - ברצף של עשרות מקרים המצביעים על החמרה ניכרת, כדוגמת המקרים הבאים:
- א. **מרץ 2014**: סיכול פעילותו של מבוקש חמא"ס צבאי ממחנה הפליטים ג'נין, שהוכוון בידי מפקדת החמא"ס ברצועת עזה לקדם שורה של פיגועים, לרבות במתווה של ירי, נגד יעדים ישראלים באיו"ש. המבוקש נהרג במבצע צבאי, במהלך חילופי אש עם כוחות צה"ל בג'נין.
- ב. **אפריל 2014**: פיגוע ירי לעבר רכב ישראלי במחסום תרקומיא, אשר בוצע על-ידי המחבל, שעניינו עומד במרכז של העתירה הנוכחית. בפיגוע זה נהרג אזרח ישראלי ונפצעו שניים נוספים.
- ג. **אפריל 2014**: נעצרו 6 פעילי התארגנות צבאית מגזרות ג'נין ובית לחם. במסגרת זאת סוכלה כוונת ההתארגנות, בהכוונתו של פעיל ה"ג'יהאד העולמי" מהרצועה, לקדם פיגוע ירי נגד כוחות צה"ל באזור ג'נין.
- ד. **מאי 2014**: סוכלה כוונה של מפגע מתאבד לפוצץ חגורת מטענים מאולתרים, שהוסתרה על גופו, בצומת תפוח. חברי ההתארגנות משכם, שעמדו מאחורי ניסיון הפיגוע, נעצרו בידי כוחות צה"ל זמן קצר לאחר מכן.
- ה. **מאי 2014**: פיגוע ירי בשכונת רמת שלמה בירושלים, כאשר מפגע פלסטיני ביצע ירי מנשק חם לעבר קבוצת אזרחים ישראלים, מבלי שהיו נפגעים.
- ו. **יוני 2014**: פיגוע ירי מנשק קל, כאשר מפגע פלסטיני ירה לעבר עמדה של כוח צה"ל בביתוניא. הכוח הצבאי הגיב בירי לעבר המפגע שנמלט מהזירה, ולא היו נפגעים.

ז. יוני 2014: פיגוע ירי מנשק קל שבוצע מרכב פלסטיני לעבר עמדה של כוח צה"ל בקרבת כביש המנהרות/עוקף בית לחם. בפיגוע לא היו נפגעים, והרכב המפגע נמלט מהזירה.

ח. יוני 2014: פיגוע החטיפה ביום 12.6.14, במסגרתו נחטפו שלושה בני נוער שהיו בדרכם מבתי ספרם לביתם בגזרת כפר עציון. פיגוע זה בוצע על-ידי חוליית חמא"ס צבאית מחברון.

8. יש להדגיש, כי מתחילת שנת 2014 סוכלו כ-96 כוונות וניסיונות פיגוע, במגוון מתווים חמורים (חטיפה, מטענים וירל) בגזרות שונות במרחב.

9. בנוסף, במהלך ארבעת הרבעונים האחרונים ניתן לזהות עלייה תלולה ברמת ההתרעות על פיגוע במתווה של חטיפה, כדלקמן:

- א. ברבעון השלישי של שנת 2013 - 7 התרעות על פיגוע חטיפה;
- ב. ברבעון הרביעי של שנת 2013 - 8 התרעות על פיגוע חטיפה;
- ג. ברבעון הראשון של שנת 2014 - 12 התרעות על פיגוע חטיפה;
- ד. מתחילת אפריל 2014 - 15 התרעות על פיגוע חטיפה.

10. עיקר פעילות הטרור מובלת בידי התארגנויות מקומיות ו"מבוזרות", וכן בידי מפגעים פרופיל של "מפגע בודד". אלה האחרונים בלטו בתקופה האחרונה לנוכח חוסר היציבות בשטח, ובניגוד לעבר אין הם באים משולי החברה אלא בעלי פרופיל נורמטיבי.

11. כעולה מן האמור לעיל, מתווה הפיגועים המועדף על כלל הארגונים בזירה נותר חטיפה, לצורכי מיקוח ושחרור כלואים. כך, בתקופה האחרונה ניכרת עלייה משמעותית בכמות צירי החטיפה שהכוונו גורמי טרור שונים, לרבות מתוך הכלא הישראלי (מזוהי חמא"ס, הגיאאהד האיסלאמי ותנזים). מרבית הצירים סוכלו עד כה בטרם הבשילו מבצעית.

המחבל ומשפחתו

12. המחבל, יליד שנת 1971, נשוי לעותרת 2 (להלן: העותרת), ולהם שבעה ילדים משותפים, ביניהם בנו עואד, אשר סייע לו בביצוע הפיגוע בכביש 35, ואשר גם נגדו הוגש כתב אישום חמור, כפי שיפורט בהמשך.

13. המחבל הינו פעיל חמאס ותיק ובשנת 2000 נעצר ובהמשך הורשע בעבירות שונות, לרבות מעורבות בחטיפת נשק משומר בבית גוברין ובגרימת מוות בכוונה של שלושה פלסטינים שנחשדו על-ידו בשיתוף פעולה. בגין עבירות אלה הוטל על המחבל עונש מאסר ממושך, והוא היה צפוי להשתחרר ממאסרו בשנת 2026.

עם זאת, ביום 18.11.11, שוחרר המחבל ממאסרו במסגרת העסקה לשחרור החייל החטוף גלעד שליט, כאשר שחרורו המוקדם הותנה בכך שיימנע מכל פעילות טרור עתידית.

14. דא עקא, בתוך זמן קצר חזר המחבל לפעילות טרור חמורה, הכוללת קריאה מתוקף תפקידו כאימאם, לביצוע פיגועי התאבדות כנגד מטרות ישראליות.

15. ביום 14.4.14, בפיגוע ירי מתוכנן מראש, נורה ונהרג נצי"מ ברוך מזרחי ז"ל, שנסע ברכבו על כביש 35. כן נפצעו בפיגוע זה אישתו של נצי"מ מזרחי ז"ל וכן ילד נוסף שנסע ברכב אחר. יצויין, שאך בנס ניצלו חייהם של חמישה בני משפחתו על נצי"מ מזרחי ז"ל שנסעו עמו ברכב. בנוסף, המחבל ירה גם לעבר מכונית אחרת שנסעה על הציר אך למרבה המזל רק נוסע אחד בלבד נפגע. כעקרון, פיגוע זה יכול היה חלילה להסתיים עם נפגעים רבים נוספים.

16. ביום 7.5.14 נעצרו המחבל ובנו בחשד לביצוע פיגוע הירי ביום 14.4.14.

17. ביום 22.6.14 הוגש לבית המשפט הצבאי ביהודה כתב אישום חמור נגד המחבל בגין ביצוע הפיגוע. במסגרת כתב האישום מואשם המחבל, במסגרת תשעה אישומים שונים, בביצוען של עבירות גרימת מוות בכוונה; שבע עבירות של ניסיון לגרימת מוות בכוונה; ועבירה של נשיאה, החזקה וייצור נשק. בתמצית נציין, כי כתב האישום החמור מגולל את מלאכת הכנת הפיגוע, ובכלל זה, פעולות מקדימות שביצע המחבל להשגת התחמושת, תצפיות מקדימות, הכנת משתיק קול וביצוע ניסויים **במחסן ביתם** באמצעות ירי עם משתיק הקול, תכנון המילוט ועוד. כן מפרט כתב האישום כיצד ביום הפיגוע התמקם המחבל בשולי כביש 35 לכיוון חברון, והמתין לבואם של כלי רכב שנסעו לכיוון קריית ארבע, ובסמוך לשעה 17:45, ביצע ירי בצרורות לעבר רכבו של נצי"מ מזרחי ז"ל, עמו נסעו אשתו וארבעת ילדיהם, וכן על רכב נוסף שנסע לפנייהם. בהמשך, נמלט המחבל מהמקום ואף שיבח באזני בנו את ביצוע הפיגוע, תוך שמסר לו, לאחר שנודע לו כי הנרצח היה קצין משטרה, כי הפיגוע היה "מוצלח ומעבר למצופה, ומי שנרצח הינו קצין בכיר במשטרה הישראלית".

צילום כתב האישום נגד המחבל מצורף ומסומן מש/1.

18. כאמור לעיל, בנו של המחבל נעצר גם הוא ביום 7.5.14, וביום 23.6.14 הוגש לבית המשפט הצבאי ביהודה כתב אישום חמור גם נגדו. במסגרת כתב האישום מואשם הבן, במסגרת עשרה אישומים שונים, בעבירה של סיוע לגרימת מות בכוונה; שבע עבירות של סיוע לניסיון לגרימת מוות בכוונה; נשיאה, החזקה וייצור נשק; וכן חברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת.

צילום כתב האישום נגד הבן מצורף ומסומן מש/2.

19. מהודעות הבן שנגבו במסגרת חקירת הפיגוע עולה, כי אף העותרת, אשת המחבל, היתה מודעת לעצם החזקת הנשק על-ידי המחבל והשימוש בו, ובכלל זה הניסויים שביצע בו בטרם הפיגוע ואף למיקומו לאחר הפיגוע (ראו עדות הבן במשטרה מיום 26.5.14 בעמוד 2, שורות 45-55; וכן בעמוד 6, שורות 184-191; עדות הבן במשטרה מיום 9.6.14 בעמוד 3, שורות 90 ואילך).

צילומי עדויות הבן במשטרה מימים 26.5.15 ו-9.6.14 מצורפים ומסומנים מש/3.

בית משפחת המחבל

20. הבית בו התגורר המחבל נמצא בכפר אידנא באזור חברון. הבית כולל קומת קרקע, שהינה למעשה חלל הפתוח בחלק מפאותיו, המשמש למחסן, וכן מבואה וחדר מדרגות המוביל לקומה נוספת בה שתי דירות: דירה מזרחית, בה מתגוררת משפחת העותר, אחיו של המחבל, ודירה מערבית בה מתגוררת משפחת המחבל. יצויין כי בדירה זו התגוררו גם המחבל ובנו עד למעצרים, וכיום מתגוררים בה אשת המחבל וחמישה מילדיהם (בת נוספת של המחבל נשואה ואינה מתגוררת בבית).

21. בעתירה נטען כי המבנה מצוי בבעלות העותר, אחיו של המחבל, ולטענת העותרים הוא השכירו למחבל ומשפחתו; ואולם, יודגש, כי המחבל ומשפחתו התגוררו בדירה המיועדת להריסה מזה מספר שנים עד למעצרו של המחבל; וכי כעולה מעדויות הבן, המחבל גם עשה פעולות הכנה, ובכלל זה ניסויים בכלי הירי עם משתיק קול, במחסן המבנה.

22. כפי שיפורט להלן, הצו העומד במרכז של העתירה מכוון נגד דירת משפחת המחבל המצויה בקומה השניה, ואין כוונה לפגוע ביתר חלקי המבנה (הקומה הראשונה, חדר המדרגות ודירת העותר, אחי-המחבל).

הצו מושא העתירה

23. בשל חומרת הפיגוע, הבאה לידי ביטוי הן בתוצאותיו, הן בכך שמי שביצע אותו הינו מחבל שהורשע בגרימת מוות בכוונה של שלושה אנשים, שוחרר במהלך עסקה מדינית, תוך שהותנה שלא ישוב לעסוק בפעילות טרור, וזמן קצר לאחר מכן כבר ביצע רצח נוסף של ישראלי; ונוכח החמרת המצב הביטחוני בעת האחרונה, ששיאה בחטיפתם של שלושה נערים ישראלים ביום 12.6.14, בעת שהיו בדרכם ממוסדות הלימוד בהם למדו לביתם, ובשל הצורך החיוני להרתיע את תושבי האזור מביצוע פיגועי טרור נוספים, החליט המשיב להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 כלפי הדירה שבה התגורר המחבל ולהורות על הריסתה.

24. ביום 16.6.14 פנתה העותרת 3 ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה למניעת השימוש באמצעים שונים נגד תושבי אזור לאחר אירוע החטיפה, ובכלל זה השימוש בכלי של הריסת בתים. במכתב תשובה מיום 24.6.14 מסר העוזר הבכיר ליועץ המשפטי לממשלה כי "הדברים נבדקו ונבדקים על-ידנו".

צילומי מכתב הפניה מיום 16.6.14 ומכתב התשובה מיום 24.6.14 צורפו לעתירה **כנספים ע/1 וע/2**, בהתאמה.

25. ביום 23.6.14 הודיע המשיב על כוונתו - בכפוף לשימוע - להחרים ולהרוס מבנה בן שתי קומות בכפר אידנא בו מתגורר המחבל. בהודעה גם נמסר על האפשרות של משפחת המחבל להשיג בפני המשיב נגד הוצאת צו החרמה והריסה, בטרם תתקבל על-ידו החלטה סופית בעניין.

צילום ההודעה שניתנה ביום 23.6.14 צורף לעתירה **כנספח ע/3**.

26. ביום 25.6.14 הגישה משפחת המחבל השגה למשיב נגד הכוונה לעשות שימוש בסמכות לפי תקנה 119 כלפי המבנה.

צילום ההשגה מיום 25.6.14 צורף לעתירה **כנספח ע/4**.

27. ביום 27.6.14, לאחר שנציגיו עשו סיור בשטח ביום 25.6.14 כדי לבחון חלק מהטענות שהועלו בהשגה, הועבר לבאת-כוח העותרים מכתב תשובה מפורט להשגה, שבמסגרתו נמסר, בין היתר, כי "המפקד הצבאי החליט, לאחר שבחן את טענותיך המפורטות במכתבך שבסמך, אשר הובאו בפניו, לקבל את השגתך בחלקה ולצמצם את מידת הפגיעה במבנה המגורים בו התגורר המפגע, כך שיוחרם ויהרס אך ורק התלק במבנה ששימש למגורי המפגע ומשפחתו הגרעינית בכפוף לכך שישתכנע שפעולת ההריסה לא תגרום נזק לחלקו השני של המבנה, שבו מתגוררת משפחת אח המפגע [הדגשות במקור - הח"מ] (בסעיף 3 למכתב התשובה)".

בנוסף, במכתב התשובה פורט הרקע העובדתי לקבלת ההחלטה, וכן נכללה התייחסות לטענות השונות, העובדתיות והמשפטיות, שהועלו בהשגה, ותוך שהודגש "שהכוונה להרוס את בית המחבל תצטמצם רק לחלק המבנה שבו התגוררו המפגע ובני משפחתו הגרעינית, ותוך הימנעות מכל פגיעה בחלק המבנה בו מתגוררים האח ובני משפחתו. מובן, כי גם תהיה הקפדה על כך, שלא תגרם פגיעה במבנים הסמוכים לבית המפגע מביצוע ההריסה" (בסעיף 17 למכתב התשובה).

בהתאם לכך, לאחר שהחליט המשיב לקבל את ההשגה בחלקה, חתם, מכוח סמכותו לפי תקנה 119, על צו החרמה והריסה של "חציו המערבי של מבנה בן שתי קומות בכפר אדגא, בו התגורר עד למעצרו המפגע (...)" (להלן: **צו החרמה והריסה**). בצו החרמה והריסה נקב הטעם להוצאתו, כדלקמן:

"צו זה ניתן הואיל ותושב הבית זיאד חסאן חליל עואד, ביצע בתאריך 14.04.2014 פיגוע ירי כנגד אזרחים ישראלים שנסעו בכביש 35, שכתוצאה ממנו נהרג נצ"מ ברוך מזרחי ז"ל, ונפצעו אזרחים נוספים, וזאת מתוך מטרה להרתיע מפני ביצוע פיגועים נוספים."

צילומי מכתב התשובה להשגה וצו החרמה והריסה שהוציא המשיב, נושא עתירה זו, צורפו לעתירה **בנספח ע/5**.

28. בהמשך לאמור במכתב התשובה להשגה, מסר היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון לבאת-כוח העותרים, בשיחה טלפונית, כי אם מפקד כוחות צה"ל באזור לא ישתכנע כי פעולת ההריסה של החלק המערבי של המבנה לא תגרום נזק לחלקו השני של המבנה - לא ייהרס חלקו המערבי של המבנה, ובמקרה זה, תישקל האפשרות של איטום החלק המערבי.

בעקבות השיחה, פנתה באת-כוח העותרים במכתב אל היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, וביקשה לקבל את ההבהרה האמורה בכתב.

במכתב תשובה מיום 29.6.14 נמסר לבאת-כוח העותרים, כי "בפני מפקד כוחות צה"ל באיר"ש, הוצגה תוכנית הנדסית, ממנה עולה, כי ניתן להרוס את החלק המערבי של המבנה, שבו מתגוררת משפחת המפגע שבנדון ושלגביו יצא צו ההריסה, מבלי לגרום נזק לחלקו האחר של המבנה, שבו מתגוררת משפחת אח המפגע."

צילומי מכתב באת-כוח העותרים מיום 27.6.14 ומכתב התשובה מיום 29.6.14 מצורפים ומסומנים **מש/4**.

29. ביום 29.6.14 הוגשה העתירה הנוכחית, ועימה בקשה למתן צו-ביניים שיורה למשיב להימנע מפגיעה בלתי הפיכה בביתו של העותר, וזאת עד להכרעה בעתירה.

30. נבקש להדגיש, כי החלטת המשיב, לאחר שקילה נוספת, הינה כי תיהרס רק דירת משפחת המחבל וכי לא יהרסו חלקים אחרים במבנה, לרבות המחסנים המצויים בקומת הקרקע, כולל מתחת לדירת המחבל.

הטיעון המשפטי

31. המשיב יטען כי דין העתירה להידחות, כפי שיפורט להלן.

הפעלת סמכות ההריסה - כללי

32. הסמכות להורות על החרמתו ואטימתו או הריסתו של מבנה, מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה מוקנית למפקד הצבאי באזור יהודה ושומרון מאז כניסת כוחות צה"ל לאזור זה בחודש יוני 1967, בהיותה חלק מן הדין המקומי.

תקנה 119 לתקנות ההגנה קובעת, בנוסחה האנגלי המחייב, כדלקמן:

"A MILITARY COMMANDER MAY BY ORDER DIRECT THE FORFEITURE TO THE GOVERNMENT... OF ANY HOUSE, STRUCTURE OR LAND SITUATED IN ANY AREA, TOWN, VILLAGE, QUARTER OR STREET THE INHABITANTS OR SOME OF THE INHABITANTS OF WHICH HE IS SATISFIED HAVE COMMITTED ... ANY OFFENCE AGAINST THESE REGULATIONS INVOLVING VIOLENCE OR INTIMIDATION OR ANY MILITARY COURT OFFENCE."...

ובנוסחה בעברית של התקנה:

"מפקד צבאי רשאי להורות בצו שיוחרמו לזכות ממשלת ישראל ... כל בית, מבנה או קרקע השוכנים בכל שטח, עיר, כפר, שכונה או רחוב, שבהם נוכח לדעת כי תושביהם, או מקצת מתושביהם, עברו ... עבירה על התקנות האלה, עבירה שבה כרוכות אלימות או הטלת אימה או עבירה שעליה נדונים בבית-משפט צבאי; ומשהוחרמו כל בית או מבנה או קרקע כנ"ל, רשאי המפקד הצבאי להחריב את הבית או את המבנה או כל דבר הנמצא בבית, במבנה, בקרקע או עליהם. ..."

33. תקנה 119 מסמיכה כאמור את המשיב להחרים ולהרוס את כל המבנה בו מתגורר המפגע עם בני משפחתו. עם זאת, על-פי ההלכה הפסוקה שיצאה מלפני בית המשפט הנכבד, גם כאשר מחליט המשיב לנקוט בסמכות לפי תקנה 119, עליו להפעיל את סמכותו האמורה בצורה סבירה ומידתית, בהתחשב במכלול של נסיבות עליהן עמדה הפסיקה.

על-פי ההלכה הפסוקה, התכלית של הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 היא הרתעתית בלבד ולא עונשית. הסמכות לפי תקנה 119 אינה מופעלת אפוא כעונש בשל הפיגוע שבוצע בעבר, אלא היא מופעלת רק אם המפקד הצבאי מגיע לכלל מסקנה, כי השימוש בסמכות נדרש כדי להרתיע מפגעים מפני ביצוע פיגועים נוספים בעתיד - ולתכלית זו בלבד. נקודת המוצא היא, כי מפגע היודע כי בני משפחתו עשויים להיפגע אם יבצע את זממו - עשוי להירתע בשל כך מלבצע את הפיגוע שתיכנן. ההרתעה פועלת גם כלפי בני משפחתו של מפגע, שיודעים על תוכניותיו, על מנת לגרום להם שיפעלו למניעת הפיגוע אם יחששו שיבולע לביתם אם לא יעשו כן.

34. על-פי ההלכה הפסוקה, הפגיעה באנשים נוספים המתגוררים בבית מחבל שהוחלט לנקוט לגביו בסמכות לפי תקנה 119 אינה בגדר ענישה קולקטיבית, אלא היא פגיעה נלווית בלבד למטרה ההרתעתית של הפעלת הסמכות.

כך נפסק, למשל, בבג"ץ 798/89 שוקרי נ' שר תבטחון, תק-על (1)90 (1)75 (1990), כדלקמן:

"הסמכות הנתונה למפקד הצבאי על פי תקנה 119 אינה סמכות לענישה קיבוצית. הפעלתה לא נועדה להעניש את בני משפחת העותר. הסמכות היא מינהלית, והפעלתה נועדה להרתיע ובכך לקיים את הסדר הציבורי..."

מודעים אנו לכך, כי הריסת המבנה פוגעת בקורת הגג של העותר ואמו. אמת, זו אינה מטרת ההריסה, אך זוהי תוצאתה. תוצאה קשה זו באה להרתיע מבצעים פוטנציאליים של פיגועים, החייבים להבין כי בפעולותיהם הם פוגעים, במו ידיהם, לא רק בשלום הציבור ובטחונו ולא רק בחייהם של חפים מפשע, אלא גם בשלומם של הקרובים להם עצמם."

וכן-ראו דבריו של כב' השופט (כתוארו אז) מצא, בדעת הרוב בפסק דין שניתן בהרכב מורחב של חמישה שופטים בבג"ץ 6026/94 נזאל נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מח(5) 338 (1994) (להלן: עניין נזאל), כדלקמן:

"ראוי אפוא לחזור ולהטעים את אשר כבר נאמר לא פעם: מטרת השימוש באמצעים הנתונים לסמכות המפקד הצבאי, בהתאם לתקנה 119 (1), בחלקה הנוגע לעניינינו, היא להרתיע מפגעים בכוח מפני ביצועם של מעשים רצחניים, כאמצעי חיוני לקיום הביטחון... הפעלת הסנקציה האמורה יש אמנם גם השלכה עונשית חמורה, הפוגעת לא רק במחבל אלא גם באחרים, לדוב בבני משפחתו הגרים עמו, אך לא זאת היא מטרתה ולא לכך היא מיועדת."

35. מערכת הביטחון, בכלל, והמשיב, בפרט, ערים ומודעים לחומרה שבהפעלת הסנקציות האמורות בתקנה 119, ובמיוחד כאשר אלו מופעלות באופן בלתי הפיך, כגון הריסה. המפקד הצבאי מונחה לעשות שימוש בסמכותו להריסת בתים רק באותם מקרים חמורים אשר מעצם טיבם אין במערכות הענישה וההרתעה ה"רגילות", כדי לשמש הרתעה מספקת וראויה למחבלים ולמפגעים בגוף ובנפש.

36. הפעלת הסנקציה של הריסת בית הינה פועל יוצא של נסיבות הזמן והמקום. בה במידה שפני הטרור משתנים מעת לעת, כך מחוייב המשיב לפעול בהתאמה ובמידת הנדרש, תוך שינוי האמצעים הננקטים כדי לקדם פני הרעה ולהצמיחה, במהלך מלחמתה של ישראל בפעילות החבלנית הרצחנית העוינת.

לעניין זה כבר פסק בית משפט נכבד זה מפי כב' הנשיא שמגר בבג"ץ 358/88 האגודה לזכויות האזרח נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 529, 539 (1989), כדלקמן:

"מניעת מעשי אלימות היא תנאי לקיום הביטחון והסדר הציבורי. אין ביטחון ללא אכיפת החוק, ואכיפת חוק לא תצלח ולא תהיה יעילה, אם איננה נושאת בחובה גם השפעה מרתיעה. היקפם של צעדים הננקטים לאכיפת החוק הוא בכל מקרה פועל יוצא של חומרת העבירה, של תדירות ביצועה ושל מהותם

של מעשי העבירה המבוצעים. אם מתרבים, למשל, מעשי רצח של אנשים בשל מגעיהם עם השלטונות הצבאיים, או אם מבוצעות התקפות שנועדו להביא לשריפתם של בני אדם או של רכוש כדי לזרוע אימה ופחד, מתחייבת הפעלה תדירה ומחמירה יותר של החוק. דברים אלה נכונים בכל אתר, ושטחי ממשל צבאי אינם יוצאי דופן מבחינה זו; נהפוך הוא, קיום הסדר והביטחון ושמירתו הלכה למעשה, הם לפי המשפט הבינלאומי הפומבי, מתפקידו המרכזיים של הממשל הצבאי."

37. מאחר שהסמכות לפי תקנה 119 מופעלת בתגובה לפעילות חבלנית, אין להתפלא על כך, כי היקף הפעלתה במהלך השנים היה ביחס ישיר להיקפם של האירועים החבלניים ולמידת חומרתם. כך, בשנים בהן התקפות הטרור פחתו, היתה הפעלת הסמכות לפי התקנה נדירה יותר, ואילו בתקופות בהן אירועי טרור הפכו ל"שגרה יום-יומית", נאלצו כוחות הביטחון להגיב בתדירות רבה יותר של הפעלת התקנה, מתוך מגמה להרתיע ולגדוע את גזע הטרור, פן יתרחב הנגע ויתפשט עוד יותר.

38. כאן המקום לחזור ולציין, כי נקיטת צעדים לפי תקנה 119, מבוססת, בראש ובראשונה, על שורה של איזונים. איזון בין חומרת המעשה החבלני לבין היקף הסנקציה; איזון בין הפגיעה הצפויה במשפחת המפגע לבין הצורך בהרתעת מפגעים פוטנציאליים עתידיים; איזון בין זכותו הבסיסית של כל אדם לקניינו לבין זכותו וחובתו של השלטון לשמור על הביטחון והסדר הציבורי, ועל שלוםם וביטחונם של תושבי ישראל ואזרחיה.

39. כך, במסגרת איזונים אלה, נשקלת חומרת המעשים; נסיבות הזמן והמקום; זיקת המגורים של המפגע לבית; גודלו של הבית; השפעת הפעלת האמצעי על אנשים אחרים; שיקולים הנדסיים, וכיוצא באלה שיקולים נוספים. רק לאחר שקלול, בחינה ואיזון של כלל השיקולים הצריכים לעניין כפי שהם רלוונטיים לנסיבות המקרה יגיע המפקד הצבאי להחלטה אם להפעיל אמצעי של הריסת/ אטימת מבנה, ובאיזה היקף (ראו, למשל, פסק הדין שניתן בהרכב מורחב בעניין נזאל).

40. לפני כתשע שנים, עת פחתו מעשי הטרור, המליץ צוות חשיבה בראשות האלוף אודי שני, במסגרת עבודה שנקראה: "חשיבה מחודשת לעניין הריסות בתים", על צמצום השימוש בתקנה 119 כשיטה, עד כדי הפסקה, תוך שימור האמצעי האמור למקרי קיצון. מצגת בנדון הוצגה בדיון שערך הרמטכ"ל בפברואר 2005. בסיומו של הדיון האמור החליט הרמטכ"ל להשעות, נכון לאותה העת, את השימוש בסמכות לפי תקנה 119. עם זאת יודגש, כי הרמטכ"ל גם קבע, שיהיה מקום לבחון את ההחלטה מחדש במקרים קיצוניים (כפי שהמליץ צוות החשיבה). מדיניות זו של הרמטכ"ל אושרה על-ידי שר הביטחון. באותו הקשר גם נקבע כי אם יהיה שינוי נסיבות קיצוני, תיבחן ההחלטה מחדש.

ואכן, בעקבות גידול משמעותי במעורבות של תושבי מזרח ירושלים בטרור בשנים 2008-2009, הוציא אלוף פיקוד העורף שלושה צווים מתוקף סמכותו לפי תקנה 119, שכוונו נגד בתיאם של המפגע בישיבת מרכז הרב ומפגעים בשני פיגועי דריסה בירושלים. כפי שיפורט בהמשך, שלוש עתירות שהוגשו לבית המשפט הנכבד נגד צווים אלה - נדחו.

המצגת של ועדת שני צורפה כנספח ע/14 לעתירה.

לטענות כי ההחלטה על הריסת דירתו של המחבל מנוגדת לכללי המשפט הבינלאומי

41. העותרים טוענים בעתירתם כי הריסת דירתו של המחבל מנוגדת לכללי המשפט הבינלאומי.

42. בית משפט נכבד זה קבע בשורה ארוכה של פסקי דין כי הפעלת הסמכות לפי תקנה 119, הננקטת למטרות הרתעה, הינה פעולה לגיטימית לחלוטין, העולה בקנה אחד הן עם המשפט הבינלאומי, הן עם המשפט הפנימי. טענות שונות שהועלו בעתירות רבות נגד צעד זה, שעיקרן בטענות כי מדובר בענישה קולקטיבית, בצעד הסותר את המשפט הבינלאומי, ובצעד הסותר את המשפט הפנימי, נדחו על ידי בית משפט נכבד זה, ובית המשפט העליון אישר את חוקיותה העקרונית של הפעולה האמורה (ראו, לדוגמה בלבד, בג"ץ 897/86 ג'אבר נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מא(2) 522 (1987); בג"ץ 2977/91 סאלם נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד מו(5) 467 (1992); בג"ץ 6026/94 נזאל נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מח(5) 338 (1994); דנג"ץ 2161/96 שריף נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד נ(4) 485 (1996); בג"ץ 6996/02 זערוב נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה, תקדין 2002(3) 614 (2002)).

נבקש להפנות לכך, שהעותרים עצמם אינם חולקים על כך, שבית המשפט הנכבד כבר קבע שהפעלת הסמכות לפי תקנה 119 היא לגיטימית (סעיף 32 לעתירה).

43. כאמור, טענות דומות לאלה שמעלים העותרים נדחו פעם אחר פעם על ידי בית המשפט הנכבד, והמשיב יטען, כי כפי שכבר נקבע בעתירות קודמות בעבר, אין כל עילה או הצדקה שבית המשפט הנכבד יידרש לטענות פעם נוספת במסגרת העתירה הנוכחית.

ראו לעניין זה, למשל, פסק הדין בבג"ץ 2006/97 אבו פארה נ' אלוף פיקוד מרכז, פ"ד נא(2) 651 (1997), שם קבע בית המשפט הנכבד שאין צורך לשוב ולדון בשאלות העקרוניות, שכן הללו הוכרעו זה מכבר, כדלקמן:

"... בעתירה מועלות טענות נוספות באשר לסמכות המפקד הצבאי לעשות שימוש בתקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום). 1945. טענות אלה הועלו

כולן בעבר. ברשימה ארוכה של פסקי דין, הן נדחו על ידי בית משפט זה. אכן, תקנה 119 לתקנות ההגנה - שהיא דבר חקיקה מנדטורי העומד בתוקפו באזור - מעניקה סמכות ושיקול דעת למפקד הצבאי, באשר לנקיטת אמצעים כלפי מבנה, בו מתגורר, מי שביצע עבירה חמורה על הוראת התקנות. לא מצאנו בטענות העותרות דבר, שיצדיק סטייה מההלכות הרבות בענין זה. מודעים אנו לכך, כי הריסת המבנה פוגעת בקורת הגג של העותרת הראשונה וילדיה. זו אינה מטרת צו ההריסה. אין הוא עונשי. מטרתו הרתעתית. עם זאת, תוצאתו קשה לבני המשפחה. המשיב חושב כי דבר זה חיוני הוא, כדי למנוע פגיעה נוספת בחיים של אנשים חפים מפשע. הוא גורס כי לחץ המשפחות עשוי להרתיע את המחבלים. אין בטחון מלא, כי אכן אמצעי זה הוא יעיל. אך, במסגרת האמצעים המעטים שנותרו למדינה להתגונן בפני "פצצות חיות", אין לזלזל גם באמצעי זה. מטעמים אלה, הייתי דוחה את העתירה (כב' הנשיא ברק, בעמ' 654-653).

...
אני מצרף דעתי לדעתו של חברי הנשיא. לא נערך, ולא יכול להערך, מחקר מדעי שיוכיח כמה פיגועים נמנעו, וכמה נפשות ניצלו, כתוצאה מפעולות הרתעה של אטימות בתים והריסתם. אולם, מבחינתי די כי לא ניתן לבטל את הדעה כי קיימת הרתעה מסויימת כדי שלא אתערב בשיקול דעתו של המפקד הצבאי. (כב' השופט גולדברג, בעמ' 655) [ההדגשה שלי - ע.ה.]

כן ראו בעניין דומה גם האמור בפסק הדין 6868/02 א-דין נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש (פורסם באר"ש, 8.8.02), כדלקמן:

"אשר לבעיה העקרונית, זו נבחנה בשורה ארוכה של פסקי דין, ואיננו סבורים כי יש מקום לדון בה מחדש לעת הזו."

לטענה כי המבנה כולו מצוי בבעלות האח-העותר

44. העותרים טוענים כי המבנה כולו מצוי בבעלות העותר, וכי האח-המחבל היה שוכר בלבד של דירת מגוריו.

45. המשיב נתן דעתו לטענה לפיה המבנה מצוי בבעלות אחיו של המחבל, וכי המחבל ומשפחתו מתגוררים בו בשכירות. בהקשר זה יצוין, שמעמדו הקנייני של המחבל כבעלים או כשוכר, אין בו כדי לגרוע מסמכותו של המפקד הצבאי לפי תקנה 119, שכן פרשנותה המקובלת של הסמכות הקבועה בתקנה 119 היא כי די בכך שקיימת "זיקת מגורים" למבנה, המתבטאת בכך שהמפגע היה דייר במבנה, כדי לשכלל סמכות להריסתו של המבנה. ראו לעניין זה סעיף 6 בפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) מצא בעניין נזאל, כדלקמן:

"לצורך קיום סמכותו של המשיב, במסגרת תקנה 119(1), מוטל עלינו להיווכח, שהמחבל היה "תושב" או "דייר" (INHABITANT) בבית המהווה נושא לצו ההחרמה וההריסה."

46. יודגש, כי על-פי ההלכה הפסוקה העקבית, העובדה כי המחבל היה שוכר של המבנה המיועד להריסה ולא בעליו אינה מונעת את הפעלת הסמכות כלפי המבנה. הרציונאל בעניין זה הובהר עוד בבג"ץ 542/89 אלג'מל נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון (פורסם בנבו, 31.7.89), כדלקמן:

"טענת פרקליטו המלומד היתה כי אין מקום להפעלת הסמכות לפי תקנה 119, מאחר שהעותר השכיר את הדירה למשיב השני וממילא נוצר ריחוק של קשר בינו לבין מי שביצע את העבירות הבטחוניות שיש בו כדי לשלול את ההצדקה העניינית להפעלתה של תקנה 119 הנ"ל.

אין חולק כי הפעלתה של התקנה הנ"ל אפשרית, על פי נוסחה, היינו כי לאור הוראותיה אין בעובדה שהאדם שביצע את העבירות היה שוכר בלבד כדי למנוע הפעלת הסמכות. הטענה מופנית, כאמור, להצדק הענייני שבשימוש בהוראת החוק האמורה.

נתנו דעתנו לטענותיו של הפרקליט המלומד של העותר. מסקנתנו היא כי תקנה 119 משמשת כלי עונשי מרתיע, ואם יסתבר שניתן למנוע מראש כל סנקציה על ידי היזקקות של מבצע מעשי הטרור לדירה שכורה, יתבטל בכך הכוח המרתיע אשר ממנו מצפים מן השימוש בהוראת החוק הנ"ל."

וכן ראו דבריו של כב' הנשיא ברק בסעיף 10 לפסק דינו בבג"ץ 2/97 אבו חלאווה נ' אלון פיקוד העורף (פורסם באר"ש, 11.8.97), כדלקמן:

"גם דינה של הטענה בדבר הבחנה בין בעלי בתים לבין מפגעים שהיו רק דיירים בשכירות להידחות. אכן, משעה שהבסיס לשימוש בתקנה 119 היא הרתעתית, הרי שאין מקום להבחנה בין מפגע שהוא בעליו של ביתו לבין מפגע שהוא אך שוכר הבית (ראה: בג"ץ 3560/90 אל סבאר נ' שר הבטחון (לא פורסם)). כך הדבר בייחוד משעה שביתו של עותר מס' 4 דן נאטם ולא נהרס."

עוד ראו:

בג"ץ 1056/89 סראדיח נ' שר הבטחון (פורסם בנבו, 27.3.90).
בג"ץ 2630/90 כראכרה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש (פורסם בנבו, 12.2.91).

לטענה בדבר העדר תשתית עובדתית מספקת בפני המשיב

47. העותרים טוענים, כי בפני המשיב לא קיימת תשתית עובדתית מספקת המאפשרת לבצע את פעולת ההריסה מבלי לפגוע ביתר חלקי המבנה כמו גם במבנים סמוכים. המשיב יטען כי דין הטענה להידחות.

48. כאמור לעיל, המשיב החליט להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 ביחס למבנה כלפי דירתו של המחבל בלבד, תוך שהוא מבהיר בצורה מפורשת בסעיף 17 לתשובתו להשגה, כדלקמן:

"כאמור, לנוכח המידע שנמסר בהשגה, באשר לכך שאחיו של המפגע מתגורר עם משפחתו בחלק מן המבנה, החליט מפקד כוחות צה"ל באזור, לאחר שנציגיו ביקרו במקום, לקבל את ההשגה באופן חלקי, במובן זה שהכוונה להרוס את בית המחבל תצטמצם רק לחלק המבנה שבו התגוררו המפגע ובני משפחתו הגרעינית, ותוך הימנעות מכל פגיעה בחלק המבנה בו מתגוררים האח ובני משפחתו. מובן, כי גם תהיה הקפדה על כך, שלא תגרם פגיעה במבנים הסמוכים לבית המפגע מביצוע ההריסה."

49. כפי שציין המשיב מפורשות בסעיף 24 לתגובה מטעמו להשגה, הריסת הדירה תבוצע:

"בכפוף לכך שישתכנע שפעולת ההריסה לא תגרום נזק לחלקו השני של המבנה, שבו מתגוררת משפחת אח המפגע."

50. נבקש לעדכן בעניין זה את בית המשפט הנכבד, כי לאחר שנדרש לטענות אלה של העותרים הגיע המשיב לכלל מסקנה, על סמך עמדת גורמי המקצוע מטעמו, כי ניתן יהיה להרוס את דירתו של המחבל ללא שיגרמו פגיעות משמעותיות כלשהן לדירה הסמוכה של העותרים, למחסנים המצויים בקומת הקרקע של המבנה (כולל מתחת לדירת המחבל), לחדר המדרגות המשותף לשתי הדירות או למי מהמבנים הסמוכים.

לטענה בדבר הפגיעה בבני המשפחה

51. העותרים טוענים, כי בני המשפחה שייפגעו מהריסת הדירה חפים מפשע.

52. על-פי ההלכה הפסוקה, מודעותם או סיועם של בני המשפחה לכוונתו של המחבל לבצע את הפיגוע שבשלו הוחלט להפעיל את הסמכות לפי תקנה 119 כלל אינה נדרשת לשם גיבוש הסמכות לפי התקנה.

נפנה לכך שטענות דומות לטענה זו של העותרים כבר הועלו ונדחו על-ידי בית המשפט הנכבד פעמים רבות. לעניין זה ראו, למשל, האמור בפסק הדין בבג"ץ 2418/97 אבו פארה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד נא(1) 226 (1997), כדלקמן:

"אמת נכון הדבר שאין קיימות ראיות הקושרות את העותר ואת בני משפחתו של המחבל למעשים המיוחסים לו, אך כפי שנפסק לא פעם מטרתו של הריסת מבנה היא התרעתית ולא עונשית ומטרתה "להרתיע מבצעים פוטנציאליים של פיגועים, החייבים להבין כי בפעולותיהם הם פוגעים, כמו ידיהם, לא רק בשלום הציבור ובטחונו ולא רק בחפים מפשע אלא גם בשלומם של הקרובים להם עצמם".

וכן ראו האמור בפסק הדין בבג"ץ 6996/02 זערוב נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה, פ"ד נו(6) 407 (2002), כדלקמן:

"עוד אנו סבורים כי משנתן המשיב את דעתו למבנה ההנדסי של הבית ולעובדה שבני הבית כולם התגוררו בצוותא, אך סבר שיש לתת לשיקולי הרתעה המתחייבים מנסיבות הזמן והמקום חשיבות מכרעת, לא חרג המשיב מהגבולות הלגיטימיים של שיקול דעתו, גם אם אין קיימת ראייה ששאר תושבי הבית היו מודעים למעשיו של הבן."

עוד ראו לעניין זה פסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) נאור בבג"ץ 9353/08 אבו דהים נ' אלוף פיקוד העורף (פורסם באר"ש, 5.1.09, להלן: עניין אבו דהים), כדלקמן:

"6. בפסיקה נידונה הטענה, שעלתה גם בעתירה שבפנינו, לפיה אין זה ראוי ואין זה מוסרי שבני משפחתו של המחבל, שלא סייעו בידו ולא ידעו על תוכניותיו, ישאו בעונו. טענה זו עלתה גם היא בעבר ונדחתה. בעניין זה כתב השופט טירקל ב-בג"צ 6288/03 סעאדה נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד נח(2) 289, 294 (2003) (להלן: עניין סעאדה):

"למרות הטעמים המשפטיים, מעיקה מן הבחינה המוסרית המחשבה כי את עונו של המחבל נושאים בני משפחתו, שכלל הידוע לא סייעו בידו ולא ידעו על מעשיו. מועקה זאת שורשה בעיקרון עתיק הימין שבמסורת ישראל שלפיו "לא-יומתו אבות על-בנים ובנים לא-יומתו על-אבות איש בְּחַטְאוֹ יוֹמְתוֹ" (דברים, כד, טז; והשוו לדברי השופט מ' חשין בבג"ץ 2722/92 אלעמרין נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה, פ"ד מו(3) 693, בעמ' 705-706). חז"ל אף באו בטרוניה על דוד המלך שהפר עיקרון זה בכך שלא חס על שבעת בני שאול (שמואל ב, כא, א-יד) וטרחו ליישב את הקושי (יבמות, עט, א). אולם הסיכוי שהרס בית, או אטימתו, ימנע בעתיד שפיכות דמים מחייב אותנו להקשות את הלב ולחוס על החיים, העלולים ליפול קורבן למעשי זוועה של מפגעים, ותר משראוי לחוס על דייריו של הבית. אין מנוס מכך."

7. בדומה נטען לפנינו כי בני משפחתו של המחבל אינם קשורים לפיגוע והאב אף מתנגד לפעולות מעין אלה. לעניין זה די להפנות לדברים שנקבעו ב-בג"צ 2418/97 אבו-פארה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד נא(1) 226 (1997) ול-בג"צ 6996/02 זערוב נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה נו(6) 407 (2002) בהם נפסק כי שיקולי הרתעה מחייבים לעיתים הרתעת מבצעים פוטנציאליים החייבים להבין כי פעולותיהם עלולות לפגוע גם בשלומם של הקרובים להם, וזאת גם כשאין ראייה שבני המשפחה היו מודעים למעשיו של המחבל."

53. למעלה מן הצורך, במקרה הפרטני דנן קשה להלום את טענת העותרים ביחס למחבל, בנו ואשתו, שכן כפי שצויין בסעיף 16 לתשובה להשגת העותרים:

"כמו-כן, ביחס למשפחתו הגרעינית של המפגע, הרי שבנו שהתגורר עד מעצרו במבנה, הואשם כאמור בסיוע לביצוע הפיגוע ולעבירות רבות נוספות וכן קיימות ראיות מהם עולה לכאורה כי אף אשת המפגע ידעה על החזקה ושימוש בנשק, ימים ספורים עובר לפיגוע."

לטענה כי המחבל טרם הורשע

54. העותרים טוענים כי המחבל טרם הורשע.
55. על-פי ההלכה הפסוקה, הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 כלל אינה מותנית בהרשעתו של מפגע בביצוע עבירה. ראו לעניין בג"ץ 10467/03 שרבאתי נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד נח(1), 810 (2003), כדלקמן:

"בא-כוחו של העותר הוסיף וטען כי אין זה ראוי לנקוט בצעד מנהלי מן הסוג האמור, בעוד משפטו של שרבאתי מתנהל וטרם הגיע לסיומו. גם לעניין זה ההלכה ברורה, לאמור, לשונה של תקנה 119 אינה מתנה את השימוש באמצעים שהיא מעמידה לרשות המפקד הצבאי בהרשעתו של אדם."

וכן ראו הדברים שנאמרו בסוגייה זו בעניין נזאל, כדלקמן:

"יתר על כן: הכוח להשתמש בסמכות האמורה איננו מותנה בהרשעת אדם כלשהו בביצוע עבירה; שכן, לפי לשון התקנה, די בכך כי נחה דעתו של המפקד הצבאי, שהעבירה בוצעה על-ידי תושבי אזור, עיר, כפר, שכונה או רחוב, או על-ידי מי מהם, כדי שתעמוד לו הסמכות להחרים כל בית, מבנה או קרקע, המצויים בתחומי המקום, שממנו בא מבצע העבירה."

האמצעי שבחר המפקד הצבאי הוא מידתי בנסיבות העניין

56. העותרים טוענים כי ההחלטה על הריסת דירת המחבל אינה מידתית. העותרים טוענים כי לא הוכח כי הריסת בתי מפגעים אכן מרתיעה מחבלים אחרים מלבצע את זממם, וכי לא קיים קשר רציונאלי בין האמצעי שננקט לבין התכלית המבוקשת. לעניין זה מפנים העותרים, בין היתר, למצגת שהכין בשעתו צוות חשיבה בראשות האלוף אודי שני, שבעקבותיה החליט הרמטכ"ל בשנת 2005, נכון לאותה העת, להשעות את הפעלת הסמכות לפי תקנה 119. העותרים מוסיפים וטוענים, כי ההחלטה לשוב ולהפעיל את הסמכות לפי תקנה 119 נגועה בשיקולים של נקמה או ענישה של ארגון החמא"ס בשל חטיפת שלושת בני הנוער לפני כשבועיים וחצי, וכי אין הסבר אחר להחלטה לסטות כעת מהמלצות ועדת שני.
57. המשיב יטען, כי דין הטענה כי נשקלו שיקולי נקמה וענישה על-ידו להידחות מכל וכל. המשיב יבקש להדגיש, כי השיקול שנשקל על-ידו בהחלטתו לעשות שימוש בסמכותו לפי תקנה 119 ביחס לדירת המחבל הוא השיקול ההרתעתי, קרי, הצורך להרתיע מפגעים נוספים מביצוע פעולות טרור, וכי חומרתו היתרה של הפיגוע הנוכחי, לצד החמרה במצב הביטחוני, שהגיעה לשיאה בחטיפת שלושה בני הנוער בדרכם לביתם מבית ספרם, היא שהביאה אותו להחליט על הפעלה מחודשת של הסמכות לפי תקנה 119.

58. המשיב יטען, כי החלטתו להפעיל את הסמכות לפי תקנה 119 ולהרוס את דירתו של המחבל הינה מידתית לחלוטין, בנסיבות העניין, וזאת בשים לב לכך שהוחלט להרוס רק את הדירה שבה התגורר המחבל ולא את כל המבנה, ובשים לב לכך שבדירה זו התגוררו גם בנו המואשם ביחד עימו, וכן אשתו של המחבל, שכאמור קיימות ראיות לכך שהיתה מודעת להחזקה ושימוש בנשק של בעלה לפני הפיגוע הרצחני.

59. המשיב יטען, כי המקרה דנן הינו מקרה קיצוני, שבהתאם להחלטת הרמטכ"ל משנת 2005 עצמה ניתן להפעיל ביחס אליו את הסמכות לפי תקנה 119. נזכיר, המחבל הוא רוצח ששותרר במסגרת "העיסקה" לשחרור החייל החטוף גלעד שליט שנים רבות לפני תום תקופת מאסרו. למרות ששחרורו היה מותנה בכך שלא יחזור לדרך הטרור המחבל שב וחזר לסורו, ובסופו של יום אף תכנן וביצע פיגוע ירי שבמהלכו נרצח נצי"מ מזרחי ז"ל ונפצעו שני אנשים אחרים.

המשיב יטען, כי הצורך החיוני בהרתעת מפגעים פוטנציאליים באמצעות הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 מתחזק עד מאד בעניינו של המחבל דכאן, בשים לב לצורך בהרתעת מחבלים מסוכנים אחרים ששותררו בעיסקאות ובמהלכים מדיניים מלשוב לדרך הטרור.

60. מעבר לכך; המשיב יוסיף ויטען, כי ההחמרה במצב הביטחוני באזור, שבאה לשיאה בחטיפת שלושת בני הנוער, מהווה שינוי נסיבות מובהק, המצדיק לשנות לעת הזו את המדיניות העקרונית עליה הוחלט בשנת 2005, בדיוק כפי שההחמרה שחלה במצב הביטחוני בירושלים בשנים 2008-2009 היוותה שינוי נסיבות מהותי, שהביא את אלוף פיקוד העורף דאז להפעיל באותה העת את הסמכות לפי תקנה 119 כלפי בתים שבהם התגוררו מפגעים תושבי מזרח-ירושלים (ראו: עניין אבו דהים; בג"ץ 124/09 דוויאת נ' שר הביטחון (פורסם באר"ש, 18.3.09, להלן: עניין דוויאת); בג"ץ 5696/09 מוגרבי נ' אלוף פיקוד העורף (פורסם באר"ש, 15.2.12)).

61. נבקש להפנות לכך, שטענות דומות בדבר העדר אפקטיביות לכאורה של הפעלת הסמכות לפי תקנה 119, ולעניין האפשרות לעשות שימוש בתקנה 119 כאשר חל שינוי נסיבות מאז החלטת הרמטכ"ל בשנת 2005 כבר נדונו ונדחו בסעיפים 8-11 לפסק הדין בעניין אבו דהים, שניתן מפי כב' השופטת (כתוארה אז) נאור, כדלקמן:

8. בפסיקה שקדמה לשינוי המדיניות בשנת 2005 נדונה לא אחת השאלה מה יעילותה של ההריסה או האטימה של בית שמחבל התגורר בו, לעניין זה נפסק כי זהו עניין להערכתם של גורמי הביטחון, וכי אין לבית המשפט יסוד לפקפק בהערכתם של גורמי הביטחון כי אמצעי זה מועיל (ראו עניין סעאדה לעיל, בעמ' 292-293). לא אחת צוטטו בפסיקה דברי השופט א' גולדברג בעניין ג'נימת לפיהם לא נערך ולא יכול להיערך מחקר מדעי שיוכיח כמה פיגועים נמנעו וכמה נפשות ניצלו כתוצאה מפעולות הרתעה של אטימת בתים והריסתם, אך די בכך כי לא ניתן לבטל את הדעה כי קיימת הרתעה מסוימת, כדי שלא תהיה התערבות בשיקול דעתו של המפקד הצבאי (בג"צ 2006/97 ג'נימת נ' אלוף פיקוד מרכז, פ"ד נא(2) 651, 655 (1997), לעניין תקנה 119 כאמצעי הרתעה, ראו עוד: בג"צ 798/89 שוקרי נ' שר הביטחון (טרם

פורסם, 10.1.1990); בג"צ 8262/03 אבו סלים נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נז(6) 569 (2003); בג"צ 8575/03 עזאדין נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(1) 210 (2003); עניין נזאל לעיל, בפסקה 11; בג"צ 10467/03 שרבאתי נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד נח(1) 810 (2003) ועוד. משך שנים רבות הכיר בית המשפט בכך שהשימוש בתקנה האמורה נועד להרתיע, להרתיע ולא להעניש או לנקום. בית המשפט אף נמנע בעבר מלחלוק על הערכתם של גורמי הביטחון בעניין האפקטיביות של ההרתעה.

9. וכאן מגיעים אנו לטענתם המרכזית של העותרים: העותרים מפנים, כאמור, את תשומת הלב לכך שבשנת 2005 שונתה מדיניותו של המשיב בעקבות זיונים שהתקיימו ב-בג"צ 7733/04 נאסר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (טרם פורסם, 20.6.2005) (להלן: עניין נאסר). לדברי העותרים שינוי המדיניות היה בכך שהמשיב החליט לחזור בו מכוונתו לעשות שימוש בתקנה 119. בא כוח העותרים מציין כי במסגרת הדיון בעתירה הנזכרת התקיים ביום 13.12.2004 דיון בפני הנשיא ברק, השופט מ' חשין והשופטת חיות. בתום הדיון נדחה ההמשך ב-90 יום. כפי שעולה מההחלטה – מטרת הדחייה היתה לאפשר לצדדים לשקול הצעה לפיה ייהרס או יאטם חדר אחד בקומה ב'. לאחר הדיון בעתירה הוקם צוות חשיבה בראשות האלוף שני. במצגת שערך צוות החשיבה, אותה קיבל ב"כ העותר במסגרת העתירה הקודמת, צוין כי פעולת ההריסה איננה לגיטימית עוד והיא "על סף החוק וזאת אף על פי שהכל חוקי במבחן החוק הבינלאומי, במבחן הקהילה הבינלאומית, במבחן הדמוקרטיה, במבחן הדימוי העצמי ובמבחן הכמויות". לסיכום צוין במצגת כי "צה"ל, במדינה יהודית דמוקרטית, איננו יכול להלך על סף החוקיות, ועל אחת כמה וכמה על סף הלגיטימיות!!!". העותרים טוענים כי בעקבות המצגת האמורה שונתה המדיניות: שר הביטחון אימץ את המלצות הצוות ומאז ועד היום פסק השימוש בתקנה 119 למרות שהיו מאז פיגועים רצחניים. העותרים טוענים לפנינו כי ממצאי צוות החשיבה תקפים גם היום, שלוש שנים לאחר הפסקת השימוש בתקנה 119, וכי אין הצדקה לשינוי המדיניות וחזרה לשימוש בתקנה האמורה. דומה שטענה זו בדבר חזרה למדיניות הקודמת שנהגה לפני 2005 היא הטענה היחידה בעתירה שלפנינו שלגביה אין הכרעה בפסיקת בית משפט זה.

10. בתגובת המשיב מצוין לעניין זה כי מתוך המצגת של צוות החשיבה בראשות האלוף שני עצמה עולה כי צוין על ידי צוות החשיבה כי הפעלת הסמכות הוכחה, לדעת כל גורמי הביטחון, כגורם נוסף בהרתעת מחבלים. עוד מפנים הם לכך כי בדרכי הפעולה המומלצות על ידי הצוות מומלץ, אומנם, כי ככלל יהא צמצום בפגיעה בבתים או בהריסתם עד כדי הפסקה, אך זאת תוך שימור האפשרות לשימוש בכך למצבי קיצון. בפברואר 2005, לאחר דיון במצגת האמורה, החליט הרמטכ"ל להשעות נכון לאותה העת את השימוש בתקנה האמורה, אך קבע גם שיהיה מקום לבחון את ההחלטה במקרים קיצוניים כפי שהמליץ צוות החשיבה. בעקבות החלטת הרמטכ"ל הודיעה המדינה על דבר ההחלטה להשעות את השימוש בסמכות לפי התקנה האמורה, במסגרת עתירות שונות שהיו תלויות ועומדות בבית משפט זה, אך הובהר בהדר הטיב כי אין המדובר בהחלטה שאין ממנה חזרה, וכי קיימת אפשרות בנסיבות מתאימות לעשות שימוש גם בעתיד בסמכות האמורה. המדינה מפנה לעניין זה לכמה פסקי דין שניתנו בעתירות שהיו תלויות ועומדות באותה עת. כך בעניין נאסר שהוזכר על ידי בא כוח העותרים צוין מפורשות כי אם יוחלט על שינוי המדיניות (דהיינו על חזרה לשימוש בסמכות האמורה) יתאפשר לעותר שם שימוע (וראו גם: בג"צ 4969/04 עדאלה נ' אלוף פיקוד הדרום בצה"ל (טרם פורסם, 13.7.2005); בג"צ 295/04 סעד נ' מפקד כוחות צה"ל (טרם פורסם, 7.4.2005); בג"צ 294/04 חגאזי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (טרם פורסם, 4.5.2005) שבכולם ניתנו הודעות דומות). לאור הודעות המדינה סירב בית המשפט לקיים דיון בעתירות הנזכרות שהפכו תיאורטיות.

הנה כי כן, האפשרות של שינוי מחדש של המדיניות היתה קיימת עוד במועדים בהם נמחקו העתירות השונות. זאת ועוד, המשיב טוען כי על פני הדברים ברור כי מדובר בענייננו במקרה קיצוני בחומרתו, אשר גם לפי המדיניות שקבע הרמטכ"ל בתחילת שנת 2005 בהתאם להמלצת צוות החשיבה, ניתן יהיה לשקול לגביו עשיית שימוש בסמכות לפי תקנה 119. על כן, כך טוען המשיב, די בכך בלבד כדי להביא לדחיית טענת העותרים בנושא שינוי המדיניות. עם זאת, כך מבהיר המשיב, בכוונתו להפעיל את סמכותו לפי תקנה 119 גם כלפי בתים בהם התגוררו מפגעים נוספים תושבי מזרח ירושלים וכי לאור השינוי בנסיבות מאז התקבלה ההחלטה בשנת 2005 אין מניעה לשנות את המדיניות שוב ולאפשר שימוש בתקנה האמורה. העיקרון הכללי הוא, כך טוען המשיב, שעם שינוי נסיבות ניתן לשנות את המדיניות (ראו למשל: ע"מ 1386/04 המועצה הארצית לתכנון ובניה נ' עמותת נאות ראש העין, ע"ר (טרם פורסם, 20.5.2008). על פי נתונים שמסר שירות הביטחון הכללי, כך מפרט המשיב, מאז שנת 2007 יש גל טרור בו מעורבים תושבים ממזרח ירושלים. גל הטרור התגבר בשנת 2008. בניגוד לעבר, מאפיין עיקרי של גל הטרור הנוכחי מלבד היקפו, הוא שתושבי מזרח ירושלים מבצעים את הפיגועים בעצמם ולא משמשים כבעבר רק סייענים של מפגעים תושבי האזור. בידי גורמי הביטחון הצטבר מידע אודות כוונות של תושבי מזרח ירושלים לבצע פיגועים נוספים, ואף סוכלו כמה פיגועים נוספים שתוכננו להתבצע בידי תושבים ממזרח ירושלים. המשיב צירף לחגובתו סקירה של שירות הביטחון הכללי בדבר מעורבות תושבי מזרח ירושלים בפעילות טרור. סקירה זו מעודכנת ליום 22.9.2008. מסקירה זו עולה כי בשנת 2008 נעצרו 104 תושבי מזרח ירושלים בגין מעורבות בפיגועי טרור, כאשר בכל התקופה שמאז שנת 2001 ועד שנת 2007 נעצרו 374 איש. מדובר, אפוא, בעליה תלולה במספר המפגעים ממזרח העיר. בסקירה נזכרים פיגועים בולטים בשנת 2008 ובהם פיגוע הדריסה בכיכר צה"ל בו נפגעו 18 אזרחים ישראלים; פיגוע הדריסה ברחוב מאפ"ן באמצעות טרקטור בו נפצע אזרח ישראלי באורח קשה ו-22 נפצעו באורח קל; פיגוע ירי בעיר העתיקה בו נהרג שוטר ושוטר נוסף נפצע; פיגוע דריסה ברחוב יפו באמצעות טרקטור בו נהרגו 3 ישראלים ונפצעו 42; פיגוע דקירה בעיר העתיקה, סמוך לשער שכם, בו נפצע אזרח ישראלי; פיגוע בסמוך למחנה הפליטים שועפאת בו נהרג שוטר מג"ב ושוטרת נפצעה באורח קשה, וכמובן - הפיגוע בישיבת מרכז הרב שבוצע על ידי בנו של העותר. עוד מציין שירות הביטחון הכללי בסקירתו כי להתמודדות עם האיום החדש נדרשת הגברה של צעדי הרתעה, כולל הריסות בתי המחבלים וחיזוק הסנקציות מול משפחות המחבלים, חיזוק הנוכחות הביטחונית הישראלית במזרח העיר, מיצוי הדין עם מבצעי עבירות פליליות של סחר באמל"ח והחזקתו והגשת כתבי אישום כנגד מי שמתכוון לבצע פיגוע. המשיב הודיע בתגובתו כי הוא מתכוון לעשות שימוש בתקנה 119 (בכפוף לשימוע), בשני מקרים נוספים של פיגועי טרקטור.

11. עמדתנו היא שאין מקום להתערב בשינוי המדיניות של המשיב. המדיניות החדשה-ישנה נסמכת על חוות הדעת האמורה של שירות הביטחון הכללי ושותפים לה גם הרמטכ"ל ושר הביטחון. אכן, מותר לרשות לשנות מדיניות ובוודאי מותר לה לשנותה עם שינוי הנסיבות. לגבי מפגעים תושבי מזרח ירושלים הראה המשיב בנתונים קונקרטיים, שעל עיקרם עמדנו לעיל, כי אכן קיים שינוי נסיבות. כפי שנקבע בפסיקתו של בית משפט זה בעבר, בית המשפט אינו נוטה להתערב בהערכת גורמי הביטחון בדבר האפקטיביות של השימוש באמצעי של הריסת בתים או אטימתם כגורם המרתיע אחרים. כך הוא גם כשלפני שנים אחדות חל שינוי במדיניות בעקבות המלצות צוות החשיבה בראשות האלוף שני. כפי שציינו לעיל נקבע בפסיקה לא אחת כי לא ניתן לערוך מחקר מדעי שיוכיח כמה פיגועים נמנעו וכמה נפשות ניצלו כתוצאה מנקיטת האמצעי האמור. לעניין זה לא השתנה דבר. אכן, המציאות השתנתה וגם עוצמת האירועים השתנתה. המסקנות מכך הן עניין מובהק להערכת גורמי הביטחון.

וכן ראו לעניין זה סעיף 5 בפסק דינו של כב' השופט לוי בעניין דוויאת, כדלקמן:

"הנטל הראשוני להראות כי פעולה שלטונית היא מידתית, לרוב ראוי שיוטל על הרשות המנהלית. משעמדה בו, יוכל המשיג על פעולתה להראות כי אין ממש בדבר (בג"ץ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, בפסקה 18 לפסק-דיני (טרם פורסם, 12.12.05); בג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת, בפסקה 21 לפסק-דינו של הנשיא א' ברק (טרם פורסם, 11.5.06)). בסוגיית הריסתם של בתי מחבלים, נפסק בעבר ושב ונפסק גם לאחרונה, עלה בידיהם של גורמי הביטחון להניח בסיס למידתיותם של הצעדים הננקטים. הונח יותר מיסוד למסקנה כי להריסה ממד הרתעתי (בג"ץ 6996/02 זערוב נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה, פ"ד נו(6) 407, 410 (2002); בג"ץ 8262/03 אבו סלים נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נו(6) 569, 574 (2003); כי נושאת היא משקל ייחודי בין מגוון האמצעים הננקטים (בג"ץ 10467/03 שרבאתי נ' אלוף פיקוד העורף, פ"ד נח(1) 810, 814 (2003); וכי נוכח תרומתה לערך החשוב מכל – הצלת חיי אדם, היא צולחת גם את מאזן התועלת הכללי (בג"ץ 9353/08 אבו דהים נ' אלוף פיקוד העורף (טרם פורסם, 5.1.09)). וכך כתב השופט א' רובינשטיין:

"אטימה או הריסת בתייהם של מחבלים אינה דבר שיש בו חדוה, חדוות עונש או חדוות נקם, הגם שתחושות אדם הגון באשר הוא מתקוממות בכל גים ונים בשעה שפלוני נוטל חיי הזולת החף מכל פשע מתוך משטמה עיוורת. אילו מונעת היתה ההריסה אך מתחושות קשות, קשות משאול – לא היה הדבר מתקבל במדינת חוק מתוקנת. אך המדובר, וזהו הדגש, בשאלת התועלת במבט צופה פני עתיד" (שם, בפסקה הראשונה לפסק-דינו).

62. נפנה לכך, שהעותרים טוענים בצורה כוללנית ביותר בסעיף 67 לעתירה, כי שני מבחני המשנה הנוספים של מבחן המידתיות לא מתקיימים בהחלטה על הריסת דירת המחבל, שכן ניתן להטיל סנקציות אחרות כגון הטלת קנס כספי, וכי הפגיעה במשפחה עולה על התועלת שבשימוש באמצעי ההריסה.

63. המשיב יבקש מבית המשפט הנכבד לדחות טענות כוללניות אלה של העותרים.

המשיב סבור כי בנסיבות העניין אין אמצעי אחר שישגיג את התכלית ההרתעתית החיונית באותה המידה כמו הריסת דירת המחבל. לעניין זה נציין, כי המשיב הגיע למסקנה, כי התכלית ההרתעתית החיונית לא תושג במידה מספקת מאטימה בלבד של דירת המחבל. נשוב ונזכיר, מדובר באדם מסוכן שהשתחרר במסגרת "עיסקה" להתזרת חיילי ישראלי חטוף, וכי הצורך להרתיע מתבלים אחרים ששחררו בעיסקאות ובמהלכים מדיניים מלחזור לדרך הטרור הוא גדול ביותר.

זאת ועוד, המשיב הגיע למסקנה על רקע ההתמרה במצב הביטחוני, כי בנסיבות העניין הפרטניות התועלת שבהרתעת מפגעים נוספים, ודאי מפגעים מסוכנים ששחררו במסגרת עיסקאות ומהלכים מדיניים, עולה בהרבה על הנזק שייגרם לבני המשפחה.

לעניין מידתיות ההריסה עליה החליט המשיב נוסף, כי המשיב החליט להרוס רק את הדירה שבה התגורר המחבל עם משפחתו הגרעינית ולא את כל המבנה; כי בדירה התגורר גם בנו של המחבל, שמואשם בסיוע לאביו וכן העותרת שהיתה מודעת לכך שלבעלה יש נשק והוא מתאמן בו; כי החלטת המשיב התקבלה רק לאחר שניתנה לעותרים זכות טיעון מלאה בפניו, שאף הביאה בפועל לצמצום החלק שייהרס.

לסיכום

64. המשיב יבקש מבית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.
65. בשים לב להחמרה במצב הביטחוני, ובכלל זה הפיגוע החמור עד מאד נשוא עתירה זו וכן חטיפת שלושת בני הנוער שהיו בדרכם מבית ספרם לביתם לפני כשבועיים וחצי; מכיוון שיש חשיבות עליונה בהרתעתם של מפגעים פוטנציאליים נוספים; ומכיוון שלדעתו של המשיב הפעלת הסמכות לפי תקנה 119 נגד דירתו של המחבל אכן תתרום בצורה משמעותית להרתעת מפגעים נוספים - המשיב יבקש מבית המשפט הנכבד לדחות את העתירה מבלי שיינתן בה צו על-תנאי, ולהכריע בה בהקדם האפשרי.
66. העובדות המפורטות בתגובה זו נתמכות בתצהירו של אלוף ניצן אלון, מפקד פיקוד המרכז בצה"ל, ומפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון.

היום, ב' תמוז תשע"ד

30 יוני 2014

עמרי אפשטיין, עו"ד
סגן בפרקליטות המדינה

ענר הלמן, עו"ד
סגן מנהלת מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה